

Kastamonu Üniversitesi
Orman Fakültesi
Dergisi

Kastamonu University
Journal of
Forestry Faculty

Cilt: 11 No: 2 Kasım 2011 Vol: 11 Issue: 2 Nov 2011

ISSN 1303-2399
E-ISSN 1309-4181

KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
**ORMAN FAKÜLTESİ
DERGİSİ**

KASTAMONU UNIVERSITY
**JOURNAL of
FORESTRY FACULTY**

*Bir yılı aşkın bir süre önce apansız bir şekilde aramızdan ayrılan,
kıymetli Hocamız “Merhamet Abidesi” Prof. Dr. Mevlüt BEYRİBEY’in anısına...*

Sahibi: Prof. Dr. Seyit AYDIN Rektör	Owner: Prof. Dr. Seyit AYDIN Rector	
Genel Yayın Yönetmeni & Editör: Doç. Dr. Sezgin AYAN	General Publishing Manager & Editor in Chief: Assoc. Prof. Dr. Sezgin AYAN	
Editör Yardımcısı: Doç. Dr. M. Hakan AKYILDIZ Doç. Dr. Ömer KÜÇÜK	Assistant to Editor: Assoc. Prof. Dr. M. Hakan AKYILDIZ Assoc. Prof. Dr. Ömer KÜÇÜK	
İstatistik Editörleri: Yrd. Doç. Dr. Oytun Emre SAKICI Yrd. Doç. Dr. İlker ERCANLI	Statistical Editors: Assist. Prof. Dr. Oytun Emre SAKICI Assist. Prof. Dr. İlker ERCANLI	
Lisan Editörleri: Öğr. Gör. Burcu ÖZTÜRK Okutman Mehmet BOLLUK Okutman Mustafa Öztürk AKÇAOĞLU	Language Editors: Lecturer Burcu ÖZTÜRK Lecturer Mehmet BOLLUK Lecturer Mustafa Öztürk AKÇAOĞLU	
Danışma Kurulu / Advisory Board		
Dr. Ioan Vasile ABRUDAN	Transilvania University in Brasov	ROMANIA
Dr. Martin E. ALEXANDER	University of Alberta	CANADA
Dr. C. Marius BARBU	Hamburg University	GERMANY
Dr. Miguel CRUZ	CSIRO Ecosystem Sci.& Climate Adap. Flagship	AUSTRALIA
Dr. Paulo M. FERNANDES	Universidade de Trás-os-Montes e Alto Douro	PORTUGAL
Dr. Raphael KLUMPP	Universität für Bodenkultur Wien	AUSTRIA
Dr. Marc Eric McDILL	The Pennsylvania State University	USA
Dr. Milko MILEV	University of Forestry	BULGARIA
Dr. András NAHLIK	University of Western Hungary	HUNGARY
Dr. Vilem PODRASZKY	Czech University of Life Science	CZECH REPUBLIC
Dr. Hideo SAKAI	The University of Tokyo	JAPAN
Dr. Temel SARIYILDIZ	Kastamonu University	TURKEY
Dr. Rachid TELLAL	Université Chouaib Doukkali	MOROCCO
Dr. Mustafa Fehmi TÜRKER	Artvin Çoruh University	TURKEY
Dr. Vasileios VASILEIOU	Aristotle University	GREECE
Dr. Zeki YAHYA OGLU	Karadeniz Technical University	TURKEY
Dr. Ahmet YEŞİL	Istanbul University	TURKEY
Dr. Oğuz YILMAZ	Ankara University	TURKEY
Dr. Tetsuhiko YOSHIMURA	Shimane University	JAPAN
Dr. Efi Yuliati YOVI	Bogor Agricultural University	INDONESIA

Reviewers			
Prof. Dr. Abdullah KELKİT	Ç.O.M.U.	Assoc. Prof. Dr. Nadir AYRILMIŞ	Istanbul U.
Prof. Dr. Ahmet TUTUŞ	K.S.U.	Assoc. Prof. Dr. Sezgin AYAN	Kastamonu U.
Prof. Dr. Ayтуğ AKESEN	Istanbul U.	Assoc. Prof. Dr. Zehra Nur YÜKSEKDAĞ	Gazi U.
Prof. Dr. Devlet TOKSOY	K.T.U.	Assist. Prof. Dr. Atakan ÖZTÜRK	Artvin Ç.U.
Prof. Dr. İsmet DAŞDEMİR	Bartın U.	Assist. Prof. Dr. Cihan ERDÖNMEZ	Istanbul U.
Prof. Dr. Metin SARIBAŞ	Bartın U.	Assist. Prof. Dr. E. Murat ALTUNER	Kastamonu U.
Prof. Dr. Najib GMIRA	UIT - Morocco	Assist. Prof. Dr. Fatih YAPICI	Karabük U.
Prof. Dr. Vilem PODRASZKY	CZU - Czech R.	Assist. Prof. Dr. Füsün ERDURAN	Ç.O.M.U.
Prof. Dr. Yusuf Ziya ERDİL	Muğla U.	Assist. Prof. Dr. Mahmut REİS	K.S.U.
Prof. Dr. Zafer Cemal ÖZKAN	K.T.U.	Assist. Prof. Dr. Mehmet PAK	K.S.U.
Assoc. Prof. Dr. Ahmet SIVACIOĞLU	Kastamonu U.	Assist. Prof. Dr. Nihat DÖNGEL	Gazi U.
Assoc. Prof. Dr. Alaaddin YÜKSEL	Bingöl U.	Assist. Prof. Dr. Osman TOPAÇOĞLU	Kastamonu U.
Assoc. Prof. Dr. Bülent KAYGIN	Bartın U.	Assist. Prof. Dr. Selcen BABAOĞLU AYDAŞ	Gazi U.
Assoc. Prof. Dr. Günay ÇAKIR	Gümüşhane U.	Assist. Prof. Dr. Talip ÇETER	Kastamonu U.
Assoc. Prof. Dr. Kenan OK	Istanbul U.	Dr. Yılmaz KILIÇ	Hacettepe U.
Dizgi Sorumluları:		Compositors:	
Doç. Dr. M. Hakan AKYILDIZ Arş. Gör. Ümmü KARAGÖZ		Assoc. Prof. Dr. M. Hakan AKYILDIZ Res. Asst. Ümmü KARAGÖZ	
K. Ü. Orman Fakültesi Dekanlığı 37100 - Kastamonu / TÜRKİYE Tel: +90 366 280 17 05 Fax: +90 366 215 23 16 e-mail: ormandergi@kastamonu.edu.tr and kastamonuormandergi@gmail.com Bu dergi yılda iki defa yayınlanır. This journal is published two times in a year.			
Kastamonu University Journal of Forestry Faculty has been published as REFEREED JOURNAL according to 11.10.2006 dated and 2006/8 numbered decision of Administrative Board of Kastamonu University.			
Indexed and Abstracted in: EBSCO, CAB Abstracts, FAO Agris, EuroFOREST, TUBITAK-ULAKBIM (Life Sciences Database)			

İÇİNDEKİLER/ CONTENTS

Araştırma Makaleleri / Research Articles

Farklı Aktüel Kuruluştaki Ormanların Doğrusal Programlama Tekniği ile Optimal Kuruluşa Yaklaştırılması.....	109
Getting Various Initial Forest Structures Closer to Optimal Structure by Linear Programming Emin Zeki BAŞKENT, Derya MUMCU KÜÇÜKER, Ali İhsan KADIOĞULLARI	
<i>Scilla bifolia</i> L. (Liliaceae) Üzerinde Morfolojik ve Anatomik Bir İnceleme.....	126
A Morphological and Anatomical Study on <i>Scilla bifolia</i> L. (Liliaceae) Canan ÖZDEMİR, Emine ALÇİTEPE	
Tarihi Mekanlarda Kültürel Dönüşüm: Uşak Tarihi Tren Garı Örneği.....	130
Cultural Transformation in The Historical Area: Example of The Uşak Historical Train Station Nurhan KOÇAN	
Çeşitli Bağlantı Elemanları ile Üretilen "L" Tipi Demonte Mobilya Köşe Birleştirmelerinin Moment Kapasitesi.....	138
The Moment Capacity of Disassembled "L" Type Furniture Corner Joints Produced with Various Connection Elements Selçuk DEMİRCİ, Hasan EFE, Ali KASAL, H.Özgür İMİRZİ, Ertan ÖZEN	
Bazı Lamine Ağaç Malzemelerden Hazırlanmış T-Tipi Birleştirme Elemanlarının Çekme Kuvveti Performanslarının Belirlenmesi.....	146
Determination of Pulling Force Performances of T-Type Joint Elements Prepared with Some Laminated Veneer Lumber Hasan EFE, Ali KASAL, Selçuk DEMİRCİ, H.Özgür İMİRZİ, Ertan ÖZEN, Taner DİZEL	
Determination of the Impact of Population Change on the Land Use via GIS; Case Study of Kastamonu-Küre.....	156
Nüfus Değişiminin Arazi Kullanımı Üzerine Etkisinin CBS Tekniği ile Belirlenmesi; Kastamonu-Küre Örneği Türkan AYDIN, Miraç AYDIN	
Apport de la télédétection et des SIG pour l'évaluation des mares temporaires dans la province de Benslimane (Maroc).....	165
Contribution of Remote Sensing and GIS for Assessment of Temporary Pools in the Province of Benslimane (Morocco) B.RACHDI, H.FOUGRACH, M.HAKDAOUI, M.HSAIN, W.BADRI	
Düzce İli Yuvarlak Odun Arzının Yapısal ve Öngörüsül Bir Analizi.....	175
A Structural and Predictive Analysis of Roundwood Supply in Düzce Province Yaşar Selman GÜLTEKİN, Bekir KAYACAN	
Kastamonu Yöresinden Toplanan Bazı Makrofungusların Antimikrobiyal Aktivitesi.....	187
Antimicrobial Activity of Some Macrofungi Collected from Kastamonu Province Hatice BEKÇİ, Berrak ALTINSOY, Sema SARIKAYA, Dilşad ONBAŞILI, Gökçen YUVALI ÇELİK	

2011 Genel Seçimlerinde Siyasi Partiler ve Ormanlık İlişkileri.....	191
Relations between Political Parties and Forestry in 2011 General Elections Erdoğan ATMIŞ, Hikmet Batuhan GÜNŞEN	
<i>Mnium marginatum</i> Özütlelerinin Antimikrobiyal Aktivitesi.....	205
Antimicrobial Activity of <i>Mnium marginatum</i> Extracts Dilşad ONBAŞILI, Ergin Murat ALTUNER, Gökçen YUVALI ÇELİK	
Examining Some Functional Characteristics in Subalpine Pure Oriental Spruce (<i>Picea orientalis</i> (L.) Link) Stands in Turkey.....	209
Türkiye’de Subalpin Doğu Ladini (<i>Picea orientalis</i> (L.) Link) Meşcerelerinin Bazı Fonksiyonel Özelliklerinin İncelenmesi Ali Ömer ÜÇLER, Zafer YÜCESAN, Ercan OKTAN, Ali DEMİRCİ, Hakkı YAVUZ, Altay Uğur GÜL	
Eskişehir Orman Fidanlığı Koşullarında Yetiştirilen Çıplak Köklü Toros Sediri ve Anadolu Karaçamı Fidanlarının Gelişim Dönemleri	219
Growth Stages of Bare Rooted Seedlings of Taurus Cedar and Anatolian Black Pine in Eskişehir Forest Nursery Conditions Esra Nurten YER, Sezgin AYAN	

Derleme Makale / Review Article

Pavlonya Odununun Bazı Özellikleri ve Kullanım Alanları.....	228
Some Properties and Uses of <i>Paulownia</i> Wood Alperen KAYMAKCI, Bekir Cihad BAL, İbrahim BEKTAŞ	

Tarihi Mekanlarda Kültürel Dönüşüm: Uşak Tarihi Tren Garı Örneği

Nurhan KOÇAN

Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü Bornova, İZMİR
Sorumlu yazar : nurhankocan@mynet.com

Geliş Tarihi: 04.01.2011

Özet

Kültür insanların çevreyle ilişkilerinde, iletişim aracı ve mekan belirleyici niteliği ile önemli rol oynamaktadır. Yarattıkları maddi kültür öğeleri o çağın toplumsal ve kültürel yapısının sembelleri olmaktadır. Yeni kentsel mekanların, tarihi kültür miraslarının dönüştürülerek oluşturulması kentlerin imajı açısından önem taşımakta kültür miraslarının korunarak kullanılabilirliğini ve günümüz yaşantısıyla bütünleştirilmesini sağlamaktadır. Çalışmada 1890 yılında inşa edilen ve kültürel dokusunu günümüzde de koruyan Uşak tarihi tren garının kültür eksenli dönüşümüne yönelik senaryo geliştirilmiş ve önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kentsel dönüşüm, kültürel miras, tarihi mekan, Uşak tarihi tren garı

Cultural Transformation in the Historical Residence: Example of the Uşak Historical Train Station

Abstract

Culture with communication tool and determining the nature of space plays an important role at relations between people's environment. Created material culture elements are symbols in the age of the social and cultural structure. The new urban spaces which the creation of historic cultural heritage of cities transformed for important the urban image and preserving the cultural heritage and contemporary life in them available to be reached. The study was built in 1890 and still preserves the cultural structure of the culture-oriented transformation of Usak Historical Train Station and recommendations are developed for the scenario.

Keywords: Urban renewal, cultural heritage, historical area, Usak historical train station.

Giriş

Sanayi ve iş olanakları nedeniyle nüfusun arttığı kentlerde tarihi alan ve yapıların bulunduğu alanlar, kentsel arazi değerinin artması, tarihi alanların kentsel konumlarının değerli olması ve ortaya çıkan yeni kentsel mekan ihtiyaçları için elverişli olmaları nedeniyle daha önemli hale gelmiştir. Bu durum tarihi alanların ve yapıların işlev değiştirerek yeniden kullanılmasını gerekli kılmaktadır.

Hızla gelişerek değişen, yoğunluğu giderek artan ve kültür mirası açısından zengin olan kentlerde, mevcut potansiyeli değerlendirerek, eskimeye başlayan kentsel alan bölümlerini kentlere kazandırmak, onlara yeni fonksiyonlar yükleyerek canlanmalarını, gelişmelerini ve ıslahlarını sağlamak, sosyo-kültürel ve ekonomik açılardan kentler için büyük bir kazanç anlamına gelmektedir (Çakılcıoğlu ve Cebeci, 2008). Böylece eskiyerek özgün niteliklerini ve önemini yitiren kentsel yaşam alanları; içinde yaşamaktan zevk alınan kentsel mekanlara

dönüştürülebilecek, çağdaş yaşam koşullarına uygun işlevlerle yeniden kullanılabilir ve koruma yoluyla kent ve kentli kültürünün yeniden kazanımını sağlayabilecektir (Kaya ve ark., 2007).

Kültürün merkezi olarak kentler, geleneği, kimliği, ülkeleri, kıtaları sembellerdir. Aynı zamanda kentler kamusal mekanlara ihtiyaç duyarlar. Sosyal iletişimin yer alacağı, etkileşimin gerçekleşeceği sosyal, kültürel ve ticari aktivitelerin gerçekleştiği mekanlar yaya akışı ve hareketliliğin yaratılması ile aktif bir sosyal mekanı yaratacaktır. Kültürel olarak kent merkezlerinin yeniden canlandırılması için geliştirilen bu stratejiler, insanların değişen ihtiyaçlarına ve isteklerine karşılık verecektir. Bu nedenle bu stratejilerin, geniş kitlelere kullanım alanı sağlaması ve kent kültürünün devam ettirilmesi geliştirilmesi bakımından önem taşımaktadır (Montgomery,1995).

Kültürel dönüşümle ifade edilmek istenen sosyo-kültürel, ekonomik ya da fiziksel açılardan

çöküntü süreci yaşamakta olan kentsel mekanlarda, alt ölçekten, üst ölçeğe kadar kenti oluşturan tüm öğelerle bütünleşik, yaşanabilir, kaliteli, kentsel mekanlar üretilmesinin sağlanmasıdır.

Kültürel miras ve tarihi çevre koruma

Tarihi kentler; tarihi, mimari, arkeolojik ve sanatsal değerleri ile bütünlük gösteren dokuların oluşturduğu kentsel alanlar olarak ifade edilmektedir (Yaygel, 2007). Günümüzde kentlerde eski çağlardan kalan, korunabilmiş tarihi mekanlar vardır. Bu mekanlar ve mimari yapılar yapıldıkları dönem için çağdaş eserlerdir. Tarihi çevreyi korumak, geçmiş zaman dönemlerinde meydana getirilen mimari mekanları koruyarak kullanmak ve gelecek dönemlere aktarılmasını sağlamakla mümkündür (Demirsoy, 2006).

Tarihi mekanlar, birçok medeniyete ev sahipliği yapmış ve zamanla çöküntü sürecine girmişlerdir. Günümüzde bu tarihi mekanlarda nasıl geri kazanım sağlanacağı konusunda çeşitli çalışmalar yapılmaktadır. Bu süreçte, kentlerin geniş bölümünde dönüşüm eylemleri kullanılmaktadır. Tarihi mekanlarda uygulanan kentsel dönüşüm eylemlerinde kentlerin sağlıklı gelişebilmesini ön koşul kabul eden fiziksel, sosyal ve ekonomik yönlerden çağdaş yaşam koşulları doğrultusunda geliştirilen uygulamaların önemi ortaya çıkmaktadır. Oluşturulacak olan bu yeni mekanlar; geçmişin belleğini günümüze taşıyan ve günümüz değerleri ile yorumlanması sonucu, toplumsal, sosyal ve zaman boyutlarında kültürün devamlılığını sağlayacak olan fiziksel yaşam alanlarıdır.

Kentsel koruma, toplumun geçmişteki sosyal ve ekonomik koşullarını ve kültürel değerlerini yansıtan fiziksel yapısının günümüzün değişen sosyal ve ekonomik koşulları altında yok olmasına engel olmak ve çağdaş toplumla, çağdaş gelişmelerle bütünleşerek yaşamını sağlamak olarak tanımlanabilir (Engin, 1997). Tarihi süreç içerisinde işlevini ve önemini yitiren kültür öğelerinin korunarak ve yeniden işlevlendirilerek gelecek nesillere aktarılmasını hedefleyen koruma, kentsel mekanlardaki mevcut doğal, kültürel ve tarihsel değerleri sürdürülebilirlik çerçevesinde, bu günün ve yarının kullanım eğilimlerini değerlendirerek

yeni çözümler arayan dönüşüm stratejilerinden birisidir (Demirsoy, 2006).

Kentlerin fiziksel görünümü ve çevresel kalitesi; buradaki refah düzeyinin ve topluluğun yaşam kalitesinin güçlü bir göstergesidir (Turok, 1992). Kentsel yaşam kalitesinin bileşenlerinden olan fiziksel çevre; kent dokusu içindeki tarihi yapılar, açık ve yeşil alanlar, sosyo-kültürel aktiviteler, planlı yaşam çevresi, rekreasyon alanlarının varlığı gibi özellikler ile tanımlanabilir (Emür ve Onsekiz, 2007).

Planlı olarak gelişmiş ancak zamanla yıpranmış ve işlevlerini yerine getiremeyen tarihi mekanlar korunarak, restore edilip yeniden işlevlendirilerek tekrar değerli hale getirilebilmektedir. Çevresel olduğu kadar kültürel nitelikler için de giderek artan bir biçimde, kabul gören kentlerin özgün tarihsel kimlik ve niteliği kentsel gelişmede özel bir rol oynayacaktır.

Tarihi çevre ve yapılarda kültür eksenli fonksiyon değişikliği ile dönüşüm

Kentsel dönüşüm; tarihi yapı stokunun yoğun olduğu yerlerde bakımsızlık nedeni ile eskiyen alanların, işlevini yitiren kent merkezlerinin, dönüştürülmesini ve terk edilmiş ya da boşaltılmış fabrika, liman gibi alanların kente yeniden kazandırılmasını kapsar (Özden, 2001).

Kentsel dönüşüm kentte yaşayanlara daha huzurlu, güvenli ve ihtiyaçlarını karşılayacak bir ortam sunmak üzere sosyal, fiziksel ve ekonomik bakımlardan yapılanmayı amaçlamaktadır. Uygulama alanlarına göre farklılık göstermesine karşın ulaşılan nokta kentin standartlarının iyileştirilmesidir (Eğirmenci, 2009).

Kültürel yenileme 1970'li yıllarda Fransa'da, kentsel alanları yeniden çekim merkezi haline getirmek için ortaya çıkmıştır (Montgomery, 1995). 1980 sonrası ve 1990 başlarında, kentlerdeki ekonomik faaliyetlerin çeşitlendirilmesi, kentin imajının ve kentsel yaşam kalitesinin artırılması ve bu yolla kentler arası rekabette uluslar arası sermayeyi çekebilmenin bir aracı olarak kültürle ilgili yatırım ve politikalar bir araç olarak kullanılmaya başlanmıştır (Özdemir, 2003). Böylece, kültür ile ilgili stratejilerin kentlerin ekonomisini ve fiziksel yapısını yeniden canlandırılmada önemli bir yeri olduğu

anlaşıncaya yeniden canlandırma stratejilerinde kültür eksenli projeler önem kazanmıştır.

Kentsel mekanın hareketliliği, farklı aktivite bileşenlerinden oluşmaktadır. Genellikle küçük kentlerin en canlı ve ilginç tarafı sosyo-kültürel mekanlarının çeşitliliğidir. Çeşitlilik; bir dizi sosyal, kültürel ve ticari aktiviteyi yansıtır ve tanımlar. Bu alanlar kentin iyi olduğu noktalar ve insanların da bu çeşitliliğe ve sürdürülebilirliğe katkısı olmalıdır. Bu bağlamda tarihi mekanların yeniden değerlendirilmesi kentsel sosyal, kültürel ve ticari aktivitelerin yapılabilmesindeki en önemli etmenlerdir (Montgomery, 1995).

Kentsel çöküşün ve köhnemenin yaşandığı mekanlar kentin kimliğini ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtmayı kolaylaştıran ve genellikle çekim alanı yaratan merkezler olarak önem taşırlar. Gelişmiş Batı ülkelerinde ve Amerika'da tasarlanan projeler bu tür alanlarda uygulanmakta ve projeler için yaratılan stratejiler ağırlıklı olarak kültür, turizm ve emlak eksenli olmaktadır (Görgülü, 2005).

İşlevini kaybederek boşalan yapıların yeni projelerle tekrar kullanımını sağlamak eskiden beri uygulanan bir yöntemdir ve bu yöntem tarihsel değerlerin, kültürlerin korunmasının yanı sıra yapı maliyetlerinde de önemli oranlarda kar edilmesini sağlar (Tolga, 2006).

Bu tür bölgelerin sorunlarının ekonomik, toplumsal ve mekansal anlamda çözülmesi amacıyla gerçekleştirilen kültürel dönüşümler kent içinde peyzaj ve çevre kalitesini artırıcı bir rol üstlenmektedir. Gerçekleştirilen projeler kentin sahip olduğu tarihsel ve kültürel miras değerlerinin korunmasını ve bakımını sağlamakta ve kent insanına yeni iş olanakları yaratmaktadır. Ayrıca kültürel dönüşümlerle fiziksel çevrenin ve altyapının geliştirilmesi kente gelen ziyaretçilerden önce o kentte yaşayan insanlara yeni yaşam alanları sağlayacaktır.

Tüketim odaklı hale gelmeye başlayan kentlerde dönüşüm projeleriyle rekreasyon amaçlı dinlenme, eğlenme ve eğitim mekanları ortaya çıkar.

Dönüşüm projeleri sürdürülebilir ve bütüncül bir yaklaşımla kentlerde özellikle tarihi mekanlarda fiziksel, çevresel ve sosyal çöküntü içinde olan alanların iyileştirilmesinde, kültürel mirasın korunmasını ve yerel ekonominin

canlandırılmasını hedeflemektedir. Terk edilen alanlarda yeniden işlevlendirme, çöküntü konut alanlarında yerel ticareti ya da üretimi harekete geçirerek yeni mekansal oluşumlar yaratarak ekonomiye ait dinamikleri harekete geçirecek, fiziksel yenileşmeye itici bir güç oluşturacaktır. Ekonomik gelişime bağlı olarak mevcut iş olanakları ve kaynakları artacak, daha iyi sosyal ve çevresel koşullar sağlanmış olacaktır (Bogenc, 2009).

Materyal Yöntem

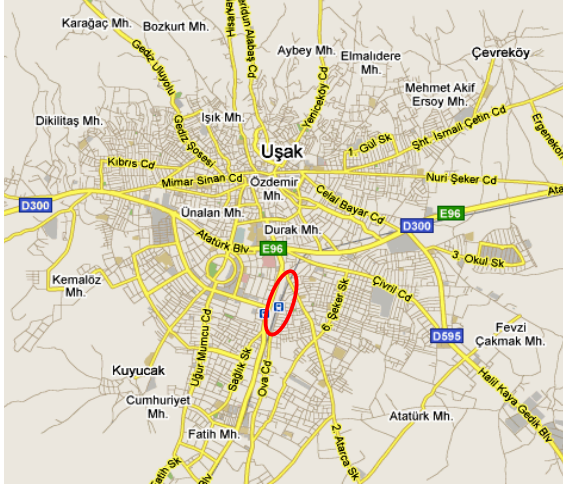
Çalışmanın ana materyalini Uşak tarihi tren garı oluşturmaktadır. Araştırma alanının konumu, tarihi ve kültürel varlıklarına ilişkin bilgiler Uşak Belediyesi'nden elde edilmiştir. Araştırma alanıyla ilgili literatür, harita ve yetkili kurumlardan elde edilen bilgiler, yerinde yapılan inceleme ve araştırmalarda tutulan notlar ve çekilen fotoğraflar yardımcı materyali oluşturmaktadır. Araştırmada konu ile ilgili literatür taraması yapıldıktan sonra yerinde yapılan gözlemler ve alan çevresinin yakın özellikleri irdelenerek tüm veriler bütünleştirilmiş, tarihi mekana yönelik kültürel dönüşüm senaryosu planlanmış ve planlama ilkeleri belirtilmiştir.

Araştırma Bulguları

Proje alanı mevcut durum analizleri

Uşak İli, Ege Bölgesinin İç Batı Anadolu Bölümü'nde, 38°13' ve 38°56' enlemleri ile 28°48' ve 29°57' boylamları arasında yer almaktadır (Şekil 1). Çalışma alanı; Ankara ve İzmir gibi iki büyük kentin arasında geçiş özelliğinde bulunmaktadır. Kentte 2008 yılı nüfus verilerine göre 217.567 kişi yaşamaktadır (Uşak Belediyesi, 2010).

Uşak'ın M.Ö 4000 yıllarından itibaren yerleşim bölgesi olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır. Kent M.Ö. 700'de Lidyalıların eline geçmiştir. Dünyada ilk kez parayı kullanan Lidyalılar, Uşak'ın batısında hakimiyet sürmüşler ve Ege bölgesini yakın doğuya bağlayan tarihi "Kral Yolu" Uşak'tan geçirmişlerdir. Bu tarihi kapsamda kentte "Karun Hazinesi" (bulunan 40.000 tarihi parça) başta olmak üzere önemli tarihi kalıntılar ve kültür izleri bulunmaktadır (Uşak Belediyesi, 2010).

Şekil 1. Çalışma alanının kent içindeki konumu (Uşak Belediyesi, 2010)

Türkiye’de demiryolundan ilk faydalanan illerden birisi Uşak’tır. İzmir-Afyon bağlantılı demiryolu, yolcu taşımacılığında daha fazla yük taşımacılığı için önemli bir konumda bulunmaktadır (Şekil 2).

Şekil 2. Uşak tren garından bir görünüm

Ege ile İç Anadolu arasında kültürlerin bulunduğu yer olan Uşak 19. yüzyıl sonlarında demiryoluna kavuşmuştur. Kurulduğu dönemden günümüze tren garı ve çevresi halkın gözde mekanlarını oluşturmuş, çarşı, pazar ve konutlar tren garı çevresinde konumlanmıştır (Şekil 3,4).

Şekil 3. Uşak tren garı ve çevre durumu

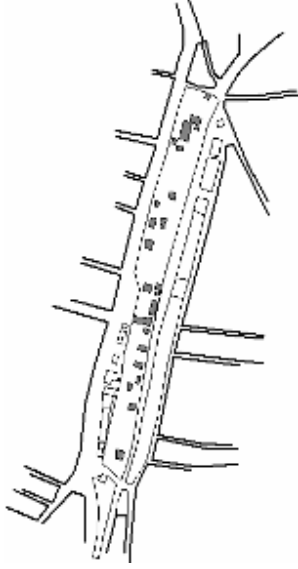
Şekil 4. Uşak tren garı ve çevresinden bir görünüm

1890 yılında Fransızlar tarafından inşa edilen ve tarihi dokusunu halen koruyan Uşak tren garı binası günümüzde güncel işlevini sürdürmektedir (Şekil 5).

Şekil 5. Uşak tarihi tren garı binası

120 yıllık gar binası ve alanı tarihi ve görsel önemiyle birçok sanatsal etkinlik için mekan oluşturmuştur. Tren garı alanındaki diğer tarihi yapılar ve açık mekanlar ise aktif durumda değildir (Şekil 6).

Şekil 6. Uşak tarihi tren garı alanındaki yapılar ve açık alanlar

Uşak tarihi tren garı içindeki tarihi yapılar şu şekildedir:

Tek Katlı Yapılar

- 7 adet tek katlı küçük yapı
- 7 adet tek katlı orta yapı
- 6 adet tek katlı büyük yapı
- 2 adet tek katlı orta restore yapı
- 4 adet tek katlı büyük restore yapı

İki Katlı Yapılar

- 1 adet 2 katlı orta yapı
- 1 adet 2 katlı büyük restore yapı

Diğer Yapılar

- 1 adet yüksek atölye yapı
- 1 adet yüksek yük ambarı
- 1 adet döner köprü
- 1 adet 2 katlı su deposu
- 1 adet tek katlı wc. restore yapı

Uşak tarihi tren garı dönüşüm senaryosu

Tarihi tren garı dönüşüm senaryosunun öncelikli hedefi alanın fiziksel yenilemesinin yapılması ve alanda sosyo-kültürel yapının canlandırılmasıdır. Bu açıdan önerilen dönüşüm senaryosu, planlama ilkeleri doğrultusunda ele alınarak önerilecek fonksiyonların ve bölgesel kullanımların kentsel peyzaj tasarımı içinde değerlendirilmesi öngörülmüştür.

Proje tamamlandığında kentle özdeşleşmiş olan mimari, kültürel, sosyal değerlerin korunak yeniden yaşatılması ve sahip olunan bu

değerlerin ulusal ve uluslar arası önemlerinin ön plana çıkartılması beklenmektedir.

Kentin gelişim yönü ile ihtiyacı; alanın bu konudaki yeterliliği ve konumu dikkate alınarak oluşacak yeni kentsel senaryoda doğru ve çeşitlilik içeren dinamik bir programın sağlanması düşünülmektedir.

Bu kapsamda tarihi tren garında alanla ilgili olarak;

-Kültürel ve rekreasyon olanaklarına yönelik işyerleri ile Devlet Demiryolları Müdürlüğü'ne ait kurumlara geniş ve çok fonksiyonlu kullanım alanları yaratmak,

-24 saat yaşayan, kültürel açıdan sağlıklı, güvenli, kentle bütünleşmiş yaşam alanları yaratmak,

-Sahip olduğu görsel ve kültürel değerler ile kent merkezinde halka ve turistlere yönelik çekim merkezleri yaratmak,

-Uygulanacak yeni senaryo ile alanın kente ekonomik, sosyal ve kültürel açıdan katkısını sağlamak,

-Alanı turizm açısından çekici kılmak,

-Alanda farklı sosyo-ekonomik kitlelere hitap eden mekanlar oluşturularak alanın farklı zaman dilimlerinde sürekli kullanılmasını sağlamak,

-Kültürel mirasın gelecek kuşaklara aktarılması için geleneksel kimliği korumak,

-Alanın kamusal kullanımını sağlayarak kentten kopuk kalan bu alanın kent kullanıcısı için alternatif rekreatif alan olmasını sağlamak,

-Alanda yeşil doku bütünlüğü oluşturularak alanın kentsel peyzaj kalitesini artırmak, dönüşüm projesinin temel tasarım ilkeleridir.

Uşak tarihi tren garı kültürel dönüşüm projesinin sosyo-kültürel ve fiziki mekan açımları olan; tarihi yapılar, hizmet alanları, konaklama alanları, ticaret alanları ile açık yeşil alanlarına kentsel ve mekansal bütünlük çerçevesinde yaklaşmıştır.

a-Tarihi yapılar

Alanda öncelikli olarak restore edilmeyen tarihi yapılar ve koruma alanları restore edilerek müze, sergi alanları, restoran, kafeterya, konaklama birimleri, kütüphane, sanat merkezleri, yöresel el sanatları merkezi, altın, gümüş, bakır ve ahşap işçiliğinin yer aldığı atölyeler, yöresel yemek birimleri, oturma ve dinlenme alanları, bilgi merkezleri olarak kullanılabilir (Şekil 7). Tarihi alanın

yeniden ele alınması ile alan kentliler için gerekli olan çağdaş hizmet yapıları ile donatılabilir.

Şekil 7. Uşak tren garı alanında farklı amaçlara hizmet edebilecek restore edilmemiş yapılardan bir görünüm

b-Rekreasyon alanları

Rekreasyon alanında, yürüyüş ve koşu parkurları, bisiklet yolları, gezi alanları, oturma birimleri, müze kompleksiyle ilişkili parklar, açık sergi alanları, seyir alanları gibi fonksiyonlar öngörülmüştür. Suyla ilişkili peyzaj düzenlemeleri yapılarak kentlilerin suyla olan ilişkisi kuvvetlendirilebilir ve mekanın çekiciliğini artırabilir (Şekil 8).

Şekil 8. Uşak tren garında rekreasyon alanı olarak kullanılabilir bir bölüm

Alandaki tarihi yapılar Osmanlı kahvesi, yarı kapalı oturma ve dinlenme birimleri ile ilişkilendirilebilir. Kent halkının istek ve gereksinimlerine cevap verecek estetik ve fonksiyonel yönden yeterli donatı elemanlarına yer verilmelidir.

c-Gösteri ve konser alanları

Proje kapsamında toplanma mekanlarında oluşturulacak açık-kapalı gösteri ve konser alanları öngörülebilir (Şekil 9). Alanın odak noktasında tasarlanacak bir meydan, kompleksteki tüm aktivitelere odak noktası olabilir ve kent merkeziyle bütünleşecek çok amaçlı işlev yüklenebilir. Sosyal aktivite amaçlı gösteri amfisi ve çeşitli düzenlemeler alandaki canlılığı koruyarak günün farklı saatlerinde farklı kullanıcıların alana çekilerek alanın farklı işlev ve kullanıcı amacına ulaşılmasına yardım edebilir. Düzenlenecek çeşitli festivaller, bölgenin tanıtımı ve kullanım sürekliliğinin sağlanması için faydalı olacaktır.

Şekil 9. Uşak tren garında farklı amaçlara hizmet edebilecek açık ve kapalı mekanlar

d-Konaklama birimleri

Alandaki farklı büyüklükteki tarihi yapılara kente gelen ziyaretçiler için konaklama birimleri tasarlanabilir. Farklı kullanıcılara hitap edecek şekilde düzenlenen bu konaklama birimleri turistik kullanımlar, öğrenci evleri, kongre vb. etkinlikler için kente gelen ziyaretçiler için önemli kullanım olanağı sağlayacaktır.

e-Sosyo-kültürel alanlar

Alanda tasarlanacak müze ve eğitim merkezleri, sergi, konser ve gösteri alanları ile alanın kültürel bir merkez haline getirilmesi sosyal kullanıcı kitlesinin artmasını sağlayacaktır. Alanda yeme içme ve eğlenme birimleri, restoran, kafeterya, eğlence merkezleri gibi mekanlar kurgulanması kentlilere, öğrencilere ve kente gelen ziyaretçilere rekreasyon olanağı sağlayacaktır (Şekil 10). Bu kurgu aynı zamanda alanın günün her saatinde kullanılmasını ve canlılığını korumasını da

sağlayacaktır. Alanın yeniden yapılandırılması, tarihi yapıların korunması ve düzenlemeler ile farklı rekreasyonel işlevleri barındırması amaçlanmıştır. Proje ilkeleri doğrultusunda belirlenen hedefler ve bu hedeflerin uygulama stratejileriyle yenilikçi ve çok fonksiyonlu bir dönüşüm gerçekleştirilebilecektir.

Şekil 10. Uşak tren garında restoran ve kafeterya gibi hizmet verebilecek nostaljik trenlerden bir görünüm

f-Ticaret alanları

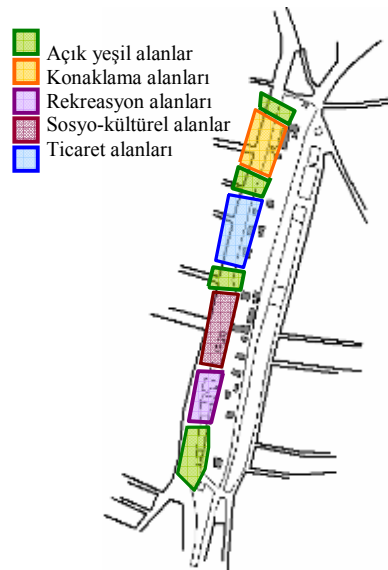
Kamusal kullanım ile tüm kent kullanıcılarının projeden faydalanmasının sağlanması tarihsel özelliği olan alanın ticari aktivite ve sosyal yapı bütünlüğünü içeren yenilenmiş bir çevre ile istenilen amaca ulaşması sağlanacaktır. Yaya yolu düzenlemesi, altyapı sistemi ile yeniden ele alınacak olan alanda ticaret ve küçük işyerlerinin yer alması alan çevresinde bulunan konut alanları açısından da alanın canlı kalmasını sağlayacaktır.

g-Açık yeşil alanlar

Alandaki açık-yeşil alanları kültürel dönüşüm projesine katmak, fiziksel yapısıyla tren yolu güzergahının ekolojik koridor olarak işlevlendirilmesini sağlayacaktır. Alandaki açık mekanlar sağlık ve spor alanları, çocuk oyun alanları gibi kullanımlara ayrılabilir ve bu şekilde alan kentin açık yeşil alan sistemine ayrıca katkı sağlayacaktır (Şekil 11). Kentsel açık-yeşil alanların sürekliliğini sağlamak için park ve rekreasyon hizmetlerinin oluşturulması ve geliştirilmesinde halkın gereksinimleri ve talepleri değerlendirilmelidir.

Şekil 11. Uşak tren garı alanındaki açık yeşil alanlarından bir görünüm

Şekil 12. Uşak tren garı için önerilen alan kullanımları

Sonuç

Yeniden şekillenmeye başlayan kentlerde, çevresiyle beraber değerlendirilen ve işlevini yitirmiş tarihi mekanlar dönüştürülerek çok amaçlı kullanımlara ve sosyo-kültürel amaçlara hizmet edebilirler. Kentlerin merkezinde yer almasına rağmen kentlilerin uzak kaldığı bu alanlar kamu kullanımına sunularak kültürel dönüşümleri sağlanabilir.

Tarihlerini ve kültürlerini koruyarak farklılaşan ve kültürel miras değerlerini marka haline getirebilen kentler bu özellikleriyle ulusal ve uluslararası düzeyde ön plana çıkmaktadır. İşlevini yitirmiş tarihi mekanların dönüşüm projeleri kent tanıtımına büyük katkı sağlarken, aynı zamanda projeler kentlilere farklı yaşam ortamları sağlamaktadır. Bu dönüşüm sürecinin

başarıya ulaşabilmesi; dönüşümün fizik-mekan çerçevesinde tanımlanan içeriğinin yanı sıra, sürdürülebilirlik, toplumsal katılım, ekonomik, sosyal ve kültürel boyutları ile bir bütün olarak ele alınması sonucuna bağlıdır.

Uşak tarihi tren garının sürdürülebilir yaklaşımla yeniliklere uygun cevap vermesi, güncel mekanlar ve sosyal ortamların kente kazandırılmasını sağlayacaktır. Bu sayede hem tarihi mekan yaşayanlarıyla birlikte sosyal dışlanmışlıktan kurtulacak, hem de yeniliklere ve ihtiyaçlara cevap vererek barındırdığı güzellikleri çevreye ve insanlara yansıtacaktır (Eğirmenci, 2009).

Uşak tarihi tren garındaki kültürel dönüşüm, kentsel yaşam kalitesinin artırılması ve kültüre dayalı dinamiklerin harekete geçirilmesi sürecinde yerel ekonominin canlandırılması, fiziksel çevrenin iyileştirilmesi ve daha yaşanabilir bir kentsel mekan yaratılması açısından önem taşıyacaktır. Mekanın güncel amaçlarla yeniden işlevlendirilmesi veya eski işlevlerin canlandırılması ile ilgili politikaların belirlenmesinde sürdürülebilir ve bütüncül bir yaklaşım göz önüne alınmalıdır.

Uşak tarihi tren garının dönüşümü kentin fiziksel ve sosyal bütünlüğünün sağlanmasını amaçlamaktadır. Bu bağlamda çevrenin fiziksel kalitesinin artırılmasının yanında tarihi tren garının kimliğinin ve estetiğinin vurgulanması, algılanabilirliğinin artırılması amacıyla gerçekleştirilecek peyzaj tasarım çalışmaları büyük önem taşımaktadır. Tarihi merkezin tasarımında yaya hareketliliğini kolaylaştıracak çevre duyarlı yaklaşımların ortaya konduğu peyzaj tasarımları yapılmalıdır. Peyzaj tasarımlarında yaşlılar, çocuklar ve engelliler gibi toplum içindeki farklı grupların alana erişebilirliğinin sağlanması tasarımı yönlendirici ve belirleyici faktörlerden olmalıdır.

Kaynaklar

Bogenc, Ç. 2009. Trabzon Zağnos Vadisi Kentsel Dönüşüm Örneğinin Kentsel Peyzaj Planlama Açısından Değerlendirilmesi, Bartın Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, s.153. Bartın.

Çakılcıoğlu M., Cebeci Ö.F. 2003. Kentin Çöküntü Alanlarında Uygulamada Yetersiz Kalan İmar Planlarının Yerine Alternatif Planlama Süreçleri. Kentsel Dönüşüm Sempozyumu. İstanbul.

Demirsoy M.S. 2006. Kentsel Dönüşüm Projelerinin Kent Kimliği Üzerindeki Etkisi Lübnan-Beyrut-Solidere Kentsel Dönüşüm Projesi Örnek Alan İncelemesi. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı, Kentsel Tasarım Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.

Eğirmenci İ. 2009. Tarihi Mekanlarda Kentsel Dönüşüm Uygulamaları: Balat Örneği. Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Yapı Eğitimi Ana Bilim Dalı. Isparta.

Emür H., Onsekiz D. 2007. Kentsel Yaşam Kalitesi Bileşenleri Arasında Açık ve Yeşil Alanların Önemi Kayseri-Kocasinan İlçesi Park Alanları Analizi. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (22). s.367-396.

Engin F. 1997. Kentsel Korumaya İlişkin Model Araştırması, Balat Örneği. Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, s.129. İstanbul.

Görgülü Z. 2005. Yeni Ama Yinelenecek Gündem: Kentsel Dönüşüm. Mimar.ist, 5 (17), s. 44-47.

Kaya E., Şentürk H., Danış O., Şimşek S. 2007. Kent-Kentleşme ve Kent Yönetimi, Modern Kent Yönetimi-1, s.7-134. Okutan Yayıncılık. İstanbul.

Montgomery J. 1995. Urban Vitality and The Culture of Cities Planning. Practice-Research, 10(2), s.101-109.

Özdemir D. 2003. Yeniden Canlandırma Projelerinde Kültür, Turizm ve Emlak Piyasaları Üzerine Kurulu Stratejilerin Başarı(sız)lıkları Koşullarının İncelenmesi. Kentsel Dönüşüm Sempozyumu. İstanbul.

Özden P. 2001. Kentsel Yenileme Uygulamalarında Yerel Yönetimlerin Rolü Üzerine Düşünceler ve İstanbul Örneği. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Fakültesi Dergisi, Sayı 23. İstanbul.

Tolga H.B. 2006. Endüstriyel Alanların Dönüşümü, Kentsel Mekana Etkileri: Beykoz Kundura ve Deri Fabrikası İçin Bir Dönüşüm Senaryosu. Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Ana Bilim Dalı, Mimari Tasarım Programı, Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.

Turok I. 1992. Property-led urban regeneration: panacea or placebo? Environment and Planning A, 24, s.361-379.

Uşak Belediyesi İnternet Sitesi,
<http://www.usak.bel.tr>, Erişim: 24.10.2010

Yaygel A.D. 2007. Müdahale Gerektiren Tarihi Kentsel Çevrelere Yönelik Kullanıcı Odaklı Sağlıklaştırma Yöntemlerinin İrdelenmesi: İzmir-Basmahane Bölgesi Örneği. Dokuz Eylül Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, s.418. İzmir.